

Maria Larsson
Foto: Hanna Teleman

Äldre- och folkhälsominister, Maria Larsson:

Dokumentationen måste kunna visa om avskiljningen skett på rätt grunder

Fram till årsskiftet har SiS som uppdragsgivare också haft tillsyn över verksamheten på sina ungdomshem, något som bland annat har kritiserats för att hämma upptäckten av brister. Regeringen har nu krävt att SiS gör en ny översyn över alla avskiljningar under 2008.

text: Hans P.A. Karlsson

Tillsyn sker idag på lite olika sätt. Framför allt är det systematiskt där SiS tillsynsenhet bokar in sig på institutionerna enligt ett i förväg bestämt schema där varje ungdomshem får besök minst vart tredje år.

– Då läser vi journaler, intervjuar institutionsledning, samtalar med elever, klienter och personal. Men vi gör också oanmälda besök, vilket innebär att medarbetare från tillsynsenheten besöker institutionen utan föranmälan. Dessutom görs tillsyn när något särskilt uppmärksammas eller någon anmäler en händelse, säger Stig-Arne Tengmer.

Varje gång en elev under femton år avskiljs ska en läkare kontaktas för att bedöma om det finns skäl för psykiatrisk tvångsvård. Henrik Anckarsäter är konsultläkare på Fagareds ungdomshem i Lindome sedan 90-talet och är till vardags professor i rättspsykiatri i Göteborg. Så vitt han kan se så följs den rutinen.

– På SiS gör man så gott man kan,

personalen är inte utbildad för alla typer av psykiska problem de möter. Vi har gjort återkommande undersökningar som visar att barn som omhändertags av institutioner som SiS har en jämförbar psykisk problematik med de barn och ungdomar som finns i barnpsykiatri. Jag tycker att det är oerhört olyckligt att man har två helt olika system där det ena erbjuder sjukvård och väldigt lite social rehabilitering och det andra erbjuder mycket social träning, men väldigt lite psykiatri, säger han.

Många barn och ungdomar som har psykiatriska vårdbehov hamnar i en gråzon mellan de här typerna av vård. Henrik Anckarsäter tror att en hel del avskiljningar skulle kunna förebyggas med hjälp av psykiatriska behandlingsmetoder om man haft tillgång till det, det vill säga framför allt medicin, men även psykoterapi.

– När det gäller sjuka ungdomar kan man säga att deras behov av psykiatri och sjukhusvård är svåra att tillgodose i SiS som har ett så tydligt socialt

uppdrag, men det beror inte på någon ovilja hos SiS utan på att landstingen har svårt att ge SiS det stöd av läkare som de har rätt till. Man har olika huvudmän, olika lagstiftning och helt olika behandlingstraditioner. Det skulle behövas en annan organisation för att möta de ungdomarnas behov, säger han.

Efter årsskiftet tar Socialstyrelsen över tillsynsansvaret för SiS verksamhet, men det är ännu för tidigt att säga om eller vilka förändringar det kommer att innebära. Per-Anders Sunesson, chef över de sex regionala tillsynsenheterna, säger att de har ungefär samma metoder som SiS för att granska om de utför sitt uppdrag enligt de lagar och förordningar som finns.

– Skälet till att vi tar över tillsynen är att en verksamhet principiellt inte ska ha tillsyn över sig själv, i synnerhet inte Statens institutionsstyrelse som har tvångsåtgärder.

Äldre- och folkhälsominister, Maria

Larsson (kd), bekräftar att överflyttningen framför allt handlar om trovärdighet.

– Att verksamheter granskas av en oberoende instans skapar förtroende. Institutionerna ska besökas för tillsyn minst två gånger om året. Socialstyrelsen ska också ta fram informationsmaterial om ungas rättigheter och hur de kan kontakta tillsynsmyndigheten, säger hon.

Efter Sveriges Radios reportage i slutet av juni gav Maria Larsson SiS i uppdrag att se över tillämpningen av avskiljningar samt att redovisa eventuella brister och vilka åtgärder myndigheten kommer att vidta.

– Hela processen med avskiljning måste dokumenteras på ett sådant sätt att det i efterhand går att avgöra om avskiljningen skett på rätt grunder och genomförts korrekt. Min uppfattning är att avskiljning ska användas mycket restriktivt, men jag är medveten om att

det kan uppkomma väldigt svåra och farliga situationer för personalen och här har SiS ledning och institutions-

chefer ett stort ansvar i att ge personalen verktyg och kompetens för att undvika sådana situationer, säger hon. ■

SiS är en statlig myndighet som bedriver tvångsvård, utredning och behandling. Varje år tar SiS emot ca 1 000 ungdomar mellan 12 och 21 år med beteendestörningar och allvarliga sociala problem och 1 000 personer över 18 år med livshotande missbruk. Vården bedrivs vid 31 särskilda ungdomshem och 13 LVM-hem över hela landet. SiS ansvarar också för ungdomar som dömts till slutna ungdomsvård. SiS erbjuder individuell behandling och vården är differentierad utifrån olika gruppers särskilda behov. SiS är också huvudman för skolan som har en central roll i ungdomsvården. En viktig del i SiS uppdrag är också att utvärdera resultaten av vården, utveckla metoderna och initiera forskning på området. Chef för SiS är generaldirektör Ewa Persson Göransson.